

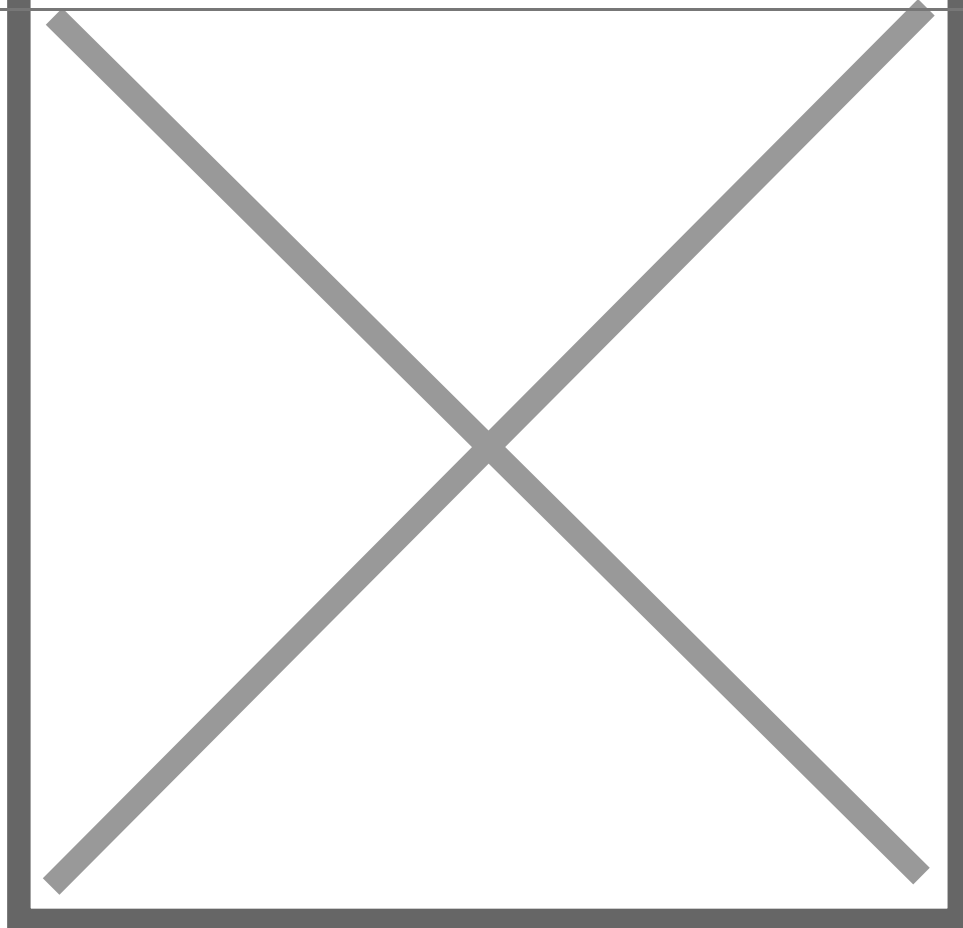
niedziela, 02.04.2023

Wielki Tydzień

Na treść wydarzeń Wielkiego Tygodnia składają się:

- triumfalny wjazd Pana Jezusa do Jerozolimy w Niedzielę Palmową
- ostatnie dyskusje Chrystusa z Sanhedrymem w świątyni
- przepowiednie Chrystusa o zburzeniu Jerozolimy i o końcu świata
- Ostatnia Wieczerza i Męka Pańska
- Zmartwychwstanie.

Wielki Tydzień ma tak wysoką rangę w liturgii Kościoła, że nie dopuszcza nawet uroczystości. Gdyby zaś takie wypadły, odkłada się je na czas po Wielkanocy i jej oktawie (np. uroczystość Zwiastowania). Od Wielkiego Poniedziałku do Wielkiej Środy włącznie Pan Jezus dzień spędzał w Jerozolimie i nauczał w świątyni, a na noc udawał się do odległej o ok. 3 km Betanii, aby tam przenocować. Zapewne gościny Jemu i Jego uczniom udzielał Łazarz w swoim domu - z wdzięczności za niedawne wskrzeszenie go z grobu.

W drodze do Jerozolimy Chrystus uczynił uschłym figowe drzewo za to, że nie znalazł na nim owocu, a tylko same liście (Mt 21, 18-19; Mk 11, 12-14). Kiedy wszedł na plac świątyni i zobaczył tam kupców z towarami i bydłem, wypędził ich stamtąd (Mt 21, 12-13; Mk 11, 15-19; Łk 19, 45-48).

Na ulicach Jerozolimy panowała przedświąteczna gorączka. Przybywały masy pielgrzymów. Nocowali najczęściej w namiotach, które szczelnie obrastały miasto. Domy wypełnione przybyszami stawały się gwarne i pełne ruchu. Do stolicy przybył także król Herod Antypas oraz rzymski prokurator Piłat. Pan Jezus dokonał cudu, który wobec wszystkich wcześniejszych znaków miał wyjątkową

wymowę: przeklął drzewo figowe, a to natychmiast uschło. Jest to jedyny „cud-kara”.

Prawdopodobnie również w poniedziałek zaniepokojony Sanhedryn wysłał do Jezusa poselstwo z pytaniem, w imię kogo przemawia, skąd ma władzę nauczania? Jezus w odpowiedzi stawia własne pytanie o chrzest Jana Chrzciciela, na temat którego jednak rozmówcy nie chcą się wypowiedzieć. Prowokacja uczonych się nie udała. Odchodzą w poczuciu przegranej.

We Mszy św. w Wielki Poniedziałek czytana jest Ewangelia o namaszczeniu w Betanii. Maria, namaszczając stopy Jezusa cennym olejkiem, wykonała gest, który wywołał krytykę ze strony Judasza, spotkał się jednak z pochwałą i wdzięcznością Zbawiciela, który odczytał w nim czystą miłość.

Wielki Wtorek

Pan Jezus prowadził najgwałtowniejsze polemiki ze starszyzną żydowską, które zakończył wielokrotnym "biada", rzuconym na swoich zatwardziały wrogów (Mt 21, 20 - 23, 39; Mk 11, 27-32. 41; Łk 20, 9 - 21, 1).

W wielkiej też mowie eschatologicznej zapowiada całkowite zniszczenie Jerozolimy oraz koniec świata, jaki zamknie dzieje ludzkości (Mt 24, 1-41; Mk 13, 1-33; Łk 21, 5-34).

Zapowie także powtórne swoje przyjście na ziemię w chwale (Mt 25, 31-46). W przypowieści o roztropnym słudze, o mądrych i głupich pannach i o talentach będzie nawoływał do czujności (Mt 24, 42-55. 30; Mk 13, 33-37; Łk 21, 34-36).

Wielka środa ma bezpośredni już kontakt z wydarzeniami Wielkiego Czwartku i Piątku. Sanhedryn na tajnej naradzie postanawia za wszelką cenę zgładzić Jezusa. Judasz ofiaruje Wielkiej Radzie Żydowskiej swoją pomoc za srebrniki, przyrzekając śledzić Chrystusa, a gdy będzie sam - zawiadomi o tym Sanhedryn (Mt 26, 1-16; Mk 14, 1-11; Łk 22, 1-6), aby Go można było pojmać.

Wielki Czwartek

Ewangeliści milczą na temat samego dnia Wielkiego Czwartku. Można się tylko domyślać, że dzień ten Jezus spędził w gronie bliskich, być może nawet ze swą Matką, która musiała w tym czasie również przebywać w Judei. Jerozolima pełna była żydowskich pielgrzymów, którzy przybyli do tego miasta na święto Paschy, które upamiętnia wyzwolenie Izraelitów z niewoli egipskiej.

W Wielki Czwartek rozpoczynają się kulminacyjne wydarzenia nowej, Chrystusowej Paschy: wyzwolenia ludzi z niewoli grzechu, przejścia od zła do dobra.

Najstarsze dokumenty (pamiętniki Egerii z IV w.) wskazują, że liturgia Wielkiego Czwartku w Jerozolimie przewidywała odprawienie dwóch Mszy św. Była to Msza Wieczery Pańskiej oraz Eucharystia z pojednaniem pokutników (wówczas pokuta miała jeszcze charakter publiczny, a przygotowanie do niej stanowił okres Wielkiego Postu), połączona z poświęceniem olejów świętych. Czasem i te Msze rozdzielano i w ten sposób sprawowano w ten dzień trzy Ofiary Eucharystyczne. Później przez długie wieki, aż do papieża Piusa XII i jego reformy świętowania Triduum Paschalnego z 1955 r., w Wielki Czwartek sprawowano tylko Mszę Wieczery Pańskiej.

Obecnie, zazwyczaj rano, sprawuje się Mszę Krzyżma Świętego tylko w kościele katedralnym oraz wieczorem w każdym kościele Mszę Wieczery Pańskiej, która jest początkiem Triduum Paschalnego.

Święte Triduum Paschalne

Szczytem roku liturgicznego i Wielkiego Tygodnia jest Święte Triduum Paschalne Męki i Zmartwychwstania Pańskiego. Obejmuje ono liturgię Mszy Wieczery Pańskiej, sprawowaną wieczorem w Wielki Czwartek, wielkopiątkową liturgię Męki Pańskiej oraz najbardziej uroczystą i najpiękniejszą ze wszystkich liturgii Kościoła - Wigilię Paschalną sprawowaną po zapadnięciu zmroku w Wielką Sobotę - w Wielką Noc. Triduum kończy się wieczorem w Niedzielę Zmartwychwstania.

W tym dniu nie sprawuje się Eucharystii. W kościołach adoruje się Pana Jezusa w ciemnicy, odbywają się nabożeństwa Drogi Krzyżowej. Późnym popołudniem rozpoczynają się najważniejsze obrzędy tego dnia - Liturgia Męki Pańskiej:

- początek stanowi szczególny akt pokutny, w czasie którego kapłan leży na posadzce kościoła, pozostali wierni klęczą w milczeniu;
- po modlitwie ma miejsce liturgia słowa: fragment z proroka Izajasza opisujący przyszłą mękę Mesjasza, tekst z listu do Hebrajczyków o cierpieniu Chrystusa oraz męka Pana Jezusa według św. Jana;
- po homilii następuje modlitwa wiernych, w tym dniu wyjątkowo uroczysta, obejmująca najważniejsze intencje całego Kościoła;
- drugą część liturgii to adoracja Krzyża: Krzyż procesyjnie wnoszony do kościoła jest stopniowo odsłaniany i uczczony przez ucałowanie i śpiew pieśni pasyjnych;
- trzecią zasadniczą część wielkopiątkowej modlitwy stanowi Komunia święta; nie sprawuje się Mszy św. i dlatego rozdawane są Hostie konsekrowane w Wielki Czwartek;
- ostatnim elementem celebracji Wielkiego Piątku jest

procesja z Najświętszym Sakramentem do kaplicy Grobu Pańskiego.

Pierwsze ślady liturgii wielkopiątkowej spotykamy w relacji Egerii. Około roku 400 chrześcijanie jerozolimscy gromadzili się w Wielki Piątek rano, aby uczcić krzyż, a w południe - na liturgię Słowa, którą kończono około godziny trzeciej.

Ta właśnie liturgia Słowa, podczas której główną rolę odgrywała Męka Pańska, ale śpiewano także psalmy odnoszące się do tej Męki, stopniowo się poszerzała. Sama bowiem adoracja Krzyża mogła się tylko tam bardziej rozwijać, gdzie przechowywano relikwie Krzyża świętego, a więc także w Rzymie, któremu cesarzowa Helena podarowała taką relikwię.

Według jednego ze źródeł z VII wieku, papież przechodził z tą relikwią od bazyliki na Lateranie do zbudowanego przez Helenę kościoła "Świętego Krzyża w Jerozolimie", gdzie duchowieństwo i lud oddawali cześć tej relikwii, gdy tymczasem odczytywano dwa fragmenty ze Starego Testamentu i Mękę Jezusa według Jana. Uroczysta modlitwa wiernych kończyła tę liturgię.

Jeszcze w VII wieku doszło do zespolenia adoracji Krzyża z Komunią wiernych. Natomiast wraz z przejściem tak ukształtowanej liturgii wielkopiątkowej przez frankoński Kościół w VIII wieku nastąpiło jeszcze większe jej rozbudowanie; zwłaszcza prosty dotąd obrzęd

praktykowanych także dzisiaj części:

- liturgia Słowa z uroczystą modlitwą wstawienniczą,
- adoracja Krzyża,
- Komunia.

Obrzęd zaczyna się milczącą prostratio celebransa i jego asysty: jest to postawa (leżenie krzyżem), która się zachowała tylko w tym dniu oraz w liturgii święceń. Po rozpoczęciu (wprowadzoną dopiero w roku 1956) modlitwą wstępną czyta się teksty Starego (Iz 52,13-53,12) i Nowego Testamentu (Hbr 4,14-16; 5,7-9 i Męka Pańska według św. Jana). Po homilii następują Orationes sollemnes, odzwierciedlające pradawny zwyczaj wstawienniczego modlenia się w Rzymie, przy czym Mszał z 1970 roku zmienił nieco modlitwę za żydów i o jedność Kościoła.

Adoracja Krzyża może się rozpocząć bądź to jego odsłonięciem, bądź też ukazaniem (wniesieniem) niezastłoniętego Krzyża. Pierwsza forma wiąże się z powstałym w IX wieku w północnej Francji zwyczajem wnoszenia do świątyni zastłoniętego krzyża, który stopniowo odsłanianiano przy śpiewie antyfony Ecce lignum crucis; zwyczaj ten znalazł się ostatecznie w Mszałe z 1570 roku. Początkowo odbywana w milczeniu adoracja Krzyża została z biegiem czasu ubogacona śpiewami, z których aż do dzisiaj wysuwają się na czoło tzw. Improperia ("słowa nagany" wypowiedane przez wywyższonego na Krzyżu Pana, związane od XV wieku ze śpiewanym po grecku Trisagionem).

Liturgia wielkopiątkowa u bizantyjczyków nie uwzględnia adoracji Krzyża. Być może, zniknęła ona z obrzędu wraz ze splądrowaniem Jerozolimy przez Persów w 614 roku, którego ofiarą stały się także relikwie drzewa Krzyża; później, po zwycięstwie Herakliusza i ich odzyskaniu, nie wprowadzono jej na nowo. Zamiast niej zwrócono szczególną uwagę na uczczenie Krzyża w dniu jego Podwyższenia, a także w trzecią niedzielę Postu. Bizantyjski Wielki Piątek cechuje wyniesienie epitafium, czyli swego rodzaju całunu z ikonycznym wyobrażeniem Chrystusa leżącego w grobie, i położenie go na specjalnym stole umieszczonym na środku świątyni, aby wierni mogli złożyć hołd Chrystusowi złożonemu do grobu.

Image not found or type unknown

Wielka Sobota

Do południa adoruje się Boży Grób oraz święci pokarmy. Według starożytnej katechezy dusza Chrystusa po Jego śmierci zstąpiła do otchłani, do więzienia dusz oczekujących wybawienia. Stąd bardzo często na ikonach przedstawia się Chrystusa podającego dłoń Adamowi, pierwszemu człowiekowi, który dzięki mocy Zbawiciela wyprowadzony został z otchłani, usłyszał bowiem zachętę swego Pana: „Powstań, o śpiący”.

Obrzęd święcenia pokarmów i napojów wielkanocnych jest znany w Kościele Wschodnim i Zachodnim od VIII wieku. W Polsce przyjętą się na stałe w XV stuleciu. Początkowo święcono tylko baranka, później także inne pokarmy mięsne, jaja, ser, ryby, chleb, ciasto oraz przyprawy i zioła. Kosz ze święconym ustawia się w domu na honorowym miejscu, by w Niedzielę Wielkanocną spożyć świąteczne śniadanie, składające się głównie z poświęconych potraw.

Baranek jest symbolem Zmartwychwstałego Chrystusa. Baranek z cukru, ciasta lub masła przypomina o nocy paschalnej. Chrzan i pieprz symbolizują gorzkie zioła, z którymi Żydzi jedli baranka przez wyjściem z Egiptu. Jajko oznacza nowe życie. Chleb w koszyku wielkanocnym ma przypominać o "chlebie żywym, który zstąpił z nieba" i o nakarmieniu głodnego ludu, który na pustkowiu słuchał słów Chrystusa. Jest odniesieniem do praśnego chleba paschalnego, który Żydzi spożywali podczas Paschy. W wielkanocnym koszyku nie może także

Wieczorem rozpoczyna się Liturgia Wielkiej Soboty, czyli Wigilia Paschalna. Oprócz Liturgii Słowa i Liturgii Eucharystycznej składa się z Liturgii Światła i Liturgii Chrztelnej.

Liturgia Światła

Rozpoczyna się przed kościołem. Do rozpalonego ogniska podchodzą kapłani i służba liturgiczna. Tu następuje poświęcenie ognia, a potem prowadzący kreśli na paschale znak krzyża, litery Alfa i Omega oraz na polach między ramionami krzyża cyfry bieżącego roku, umieszcza też pięć symbolicznych gwoździ w formie krzyża. Z zapalonym paschałem procesja wchodzi do nieoświetlonego kościoła. Kapłan śpiewa „Światło Chrystusa” i wszyscy zapalają od Paschału świece. Gdy kapłan po dojściu do ołtarza trzeci raz pokazuje światło Chrystusa, zapalają się wszystkie światła.

Liturgia Słowa

Liturgia Słowa jest wyjątkowo rozbudowana. Może się składać na nią aż dziewięć czytań, które pokazują całą historię Zbawienia: od początku świata, poprzez wyprowadzenie narodu wybranego z Egiptu, aż do czasu, gdy Jednorodzony Boży Syn stał się Barankiem, by zbawić grzechy świata, a zabity za grzechy świata trzeciego dnia powstał z martwych.

Liturgia Chrztelna

Dawniej większość chrześcijan w tej właśnie chwili przyjmowała chrzest. Dziś, po błogosławieństwie wody, najczęściej odnawiamy przyrzeczenia chrztelne i modlimy się za tych, którzy przyjmują ten sakrament. Z zapalonymi świecami w ręku wierni wyrzekają się grzechu, wszystkiego, co prowadzi do zła, i szatana, głównego sprawcy grzechu, a następnie wyznają wiarę w Ojca, Syna i Ducha Świętego, Kościół, obcowanie świętych, odpuszczenie grzechów, zmartwychwstanie ciała i życie wieczne.

W niektórych parafiach na zakończenie obrzędów odbywa się jeszcze procesja rezurekcyjna. Chrześcijanie całemu światu ogłaszają radosną wieść: możecie już otrzeć łzy, śmierć została pokonana. Ta procesja może mieć też miejsce następnego dnia rano, przed pierwszą Mszą świętą, gdy wschodzi słońce.

–

Niedziela Zmartwychwstania

Ostatni dzień Triduum Paschalnego pełen jest wielkanocnej radości, u której podstaw odnajdujemy cud zmartwychwstania.

Do XVIII wieku msze rezurekcyjne odprawiane były o północy, potem świętowano rezurekcję rano (resurrectio łac. oznacza zmartwychwstanie). Do dnia dzisiejszego msze rezurekcyjne są odprawiane o poranku. Zapowiada ją uroczyste bicie w dzwony, głoszące, że Chrystus zmartwychwstał. Mszę poprzedza uroczysta procesja z Najświętszym Sakramentem.

Rozpoczyna się przy znajdującym się w kościele symbolicznym Grobie Pańskim, przy którym ksiądz śpiewem oznajmia zmartwychwstanie Chrystusa. Następnie, niosąc monstrancję z Hostią kapłan prowadzi procesję dookoła kościoła, przy którym dawniej tradycyjnie usytuowany był cmentarz, aby również zmarłym ogłosić zmartwychwstanie. W procesji niesiona jest również figura Chrystusa Zmartwychwstałego. Na początku mszy wznoszony jest okrzyk radości Alleluja (z hebr. Chwalcie Boga), będący przyspiewem w pieśniach wielkanocnych.

Oznaką radości były również dawniej używane w okresie wielkanocnym pozdrowienia: Chrystus zmartwychwstał z odpowiedzią: Zmartwychwstał prawdziwie.

